

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS ŽMONIŲ UŽKREČIAMŲJŲ LIGŲ PROFILAKTIKOS IR KONTROLĖS
ĮSTATYMO NR. I-1553 21 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-
815 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINĖS SAUGOS ĮSTATYMO NR. VIII-971
27 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-816 ” PROJEKTO
(TAP-21-1672(3); TAIS NR. 21-31779(4))**

2022-03-07 Nr. NV-569

Vilnius

Projekto rengėja. Vidaus reikalų ministerija.

Projekto tikslas. Pateikti Vyriausybės išvadą (nepritarti) Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo Nr. I-1553 21 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-815 ir Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo Nr. VIII-971 27 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-816, kuriuos teikia Seimo nariai Tomas Tomilinas, Saulius Skvernelis, Algirdas Stončaitis ir Lukas Savickas.

Įstatymo projektu Nr. XIVP-815 siūloma Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo 21 straipsnį „Karantinas“ papildyti nuostata, kuria Seimui būtų suteikti įgaliojimai skelbti ir atšaukti teritorijų karantiną visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje ar keliose savivaldybėse, tvirtinti jo dydį, ribas, trukmę ir režimą, jeigu karantinas būtų pratęsiamas po 6 mėnesių laikotarpio.

Įstatymo projektu Nr. XIVP-816 siūloma papildyti Civilinės saugos įstatymo 27 straipsnį „Ekstremaliųjų situacijų valdymas“ nuostatomis, pagal kurias, Vyriausybei paskelbus valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, ilgiau nei 6 mėn. taikomus laikinus asmens judėjimo laisvės, nuosavybės ir būsto neliečiamumo teisių, ūkinės veiklos laisvės, viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo apribojimus motyvuotu Vyriausybės siūlymu 1 mėnesiui turėtų tvirtinti ir (arba) pratęsti Seimas. Vyriausybei nesikreipus į Seimą ir nepateikus motyvuoto siūlymo dėl asmens teisių ir laisvių ribojimų nustatymo ir (ar) pratęsimo, būtų laikoma, kad Vyriausybės nustatyti ribojimai atšaukti.

Dabartinė situacija. Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo 21 straipsnyje numatyta prievolė Vyriausybei nustatyti teritorijų karantino režimo priemones, susijusias su ūkinės veiklos apribojimais (produktų gamybos, jų realizavimo, geriamojo vandens tiekimo bei paslaugų teikimo sąlygas ir tvarką) bei karantino režimo priemones, susijusias su asmens judėjimo laisvės ribojimu. Karantino trukmė gali būti ne ilgesnė kaip 3 mėnesiai. Jeigu pasibaigus šiam laikotarpiui išlieka poreikis riboti užkrečiamųjų ligų plitimą, teritorijų karantinas gali būti kiekvieną kartą pratęsiamas ne daugiau kaip vienam mėnesiui. Teritorijų karantiną skelbia ir atšaukia, jo dydį, ribas, trukmę ir režimą tvirtina Vyriausybė sveikatos apsaugos ministro teikimu.

Pagal Civilinės saugos įstatymo 9 straipsnio 19 punktą Vyriausybė, paskelbus valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, gali nustatyti gyventojams, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitoms įstaigoms ir ūkio subjektams ūkinės veiklos laisvės, viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo apribojimus, būtinus ekstremaliajai situacijai likviduoti ir jos padariniams šalinti. Jeigu dėl įvykio, ekstremaliojo įvykio ar ekstremaliosios situacijos kyla pavojus gyventojų sveikatai, gyvybei, turtui ar aplinkai, Civilinės saugos įstatymo 28 straipsnio 4 dalyje nustatyti judėjimo laisvės, nuosavybės ir būsto neliečiamumo teisių apribojimai gali būti taikomi gelbėjimo darbų vadovo ar operacijų vadovo sprendimu.

Projekto esmė. Siūloma nepritarti Įstatymų projektams dėl šių priežasčių:

- Valstybės valdžios institucijos savarankiškai įgyvendina Konstitucijoje ir įstatymuose joms nustatytą kompetenciją, o Vyriausybės atsakomybė Seimui gali būti įgyvendinama tik Konstitucijoje numatytais būdais ir formomis. Konstitucijoje nėra numatyta tokia Vyriausybės veiklos priežiūros forma, kaip Vyriausybės nutarimų, priimtų jai įgyvendinant įstatymuose nustatytus įgaliojimus, tvirtinimas ar atšaukimas. Seimo įtraukimas į įstatymais reglamentuotą ir Vyriausybės kompetencijai nustatytą veiklos sritį, paskelbus valstybės lygio ekstremaliąją situaciją ar karantiną, prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnyje įtvirtintam valdžių padalijimo principui ir konstituciniam teisinės valstybės principui.
- Civilinės saugos įstatyme Vyriausybei nesuteikti įgaliojimai riboti asmens judėjimo laisvės ir (ar) nuosavybės ir būsto neliečiamumo teises. Seimo nėra tarp Civilinės saugos įstatyme nurodytų subjektų, kurie sudaro civilinės saugos sistemą, atitinkamai nėra reglamentuoti Seimo kaip civilinės saugos subjekto įgaliojimai. Todėl siūlomas teisinis reguliavimas neatitiktų Teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtinto teisėkūros sistemiškumo principo, reiškiančio, kad teisės normos turi derėti tarpusavyje.
- Numačius siūlomas procedūras būtų apribotos galimybės Vyriausybei, kaip vykdomosios valdžios institucijai, įstatymo nurodytais atvejais kuo skubiau priimti sprendimus, kurių reikia ekstremaliajai situacijai likviduoti ar užkrečiamųjų ligų plitimui stabdyti.
- 2020 ir 2021 m. karantino visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje metu Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymas buvo keistas keletą kartų, tačiau nė vienu iš pakeitimų projektų nebuvo siūloma keisti instituciją, atsakingą už karantino paskelbimą (tęsimą) ir jo režimo priemonių nustatymą, ar papildyti dar viena institucija – Seimu. Buvo pritarta Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo papildymui nuostatomis, kad Vyriausybės skelbiamo teritorijų karantino trukmė gali būti ne ilgesnė kaip 3 mėnesiai, o jei pasibaigus šiam laikotarpiui išlieka poreikis riboti užkrečiamųjų ligų plitimą, teritorijų karantinas gali būti kiekvieną kartą pratęsiamas dar ne daugiau kaip vienam mėnesiui, t. y. įstatymu užtikrinta, kad karantino metu taikomi apribojimai nebūtų taikomi neribotą laiką ir būtų periodiškai peržiūrimi ir tęsiami tik esant pagrįstų aplinkybių.

Derinimas. Nutarimo projektas parengtas apjungus du susijusius projektus: Sveikatos apsaugos ministerijos parengtą nutarimo projektą dėl įstatymo projekto Nr. XIVP-815, kuris derintas su Teisingumo ministerija ir Vidaus reikalų ministerija, patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2021-11-19 išvadoje Nr. NV-2931 ir 2021-11-30 tarpinstituciniame pasitarime pateiktas pastabas, ir Vidaus reikalų ministerijos parengtą nutarimo projektą dėl įstatymo projekto Nr. XIVP-816, kuris derintas su Teisingumo ministerija, Susisiekimo ministerija, Žemės ūkio ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Aplinkos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija ir Energetikos ministerija, patikslintas pagal 2022-02-14 tarpinstituciniame pasitarime pateiktas pastabas (Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pastabų neturėjo, 2021-11-22 išvada Nr. NV-2953).

Nutarimo projektas svarstytas 2022 m. kovo 1 d. tarpinstituciniame pasitarime, patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2022 m. kovo 1 d. išvadoje NV-523 pateiktą pastabą, darbo tvarka suderintas su Sveikatos apsaugos ministerija.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pastabų projektui neturi (2022-03-07 išvada Nr. NV-565).

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome Nutarimo projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje (A dalyje).

Viešojo valdymo grupės patarėja

Asta Klapatauskienė